

особыми потребностями в социальное пространство города, развитие социальных компетенций и превращения этих людей из объекта социальной помощи в активного субъекта и участника процессов, происходящих в обществе, реализации проектов, опирающихся на темы справедливости и гражданства.

Список посилань

1. Круглий стіл «Філософської думки» Інакший досвід: збагнути незбагненне URL: <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/issue/view/37> (Дата обращения: 1.12.20)
2. Тихомірова Фаріда. Інакшість у соціальному просторі міста. Філософська думка. 2019, № 5. С. 103-116
3. Шкуро В.П. Інклюзивний дизайн як складова розвитку міст. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. «Соціальна робота». – Вип. 1(5) /2019, С. 55-57.

Топольська Ольга Василівна

topolska.helga@gmail.com

студентка магістратури спеціальності «Соціальна робота»

Науковий керівник:

Коваль О. А., канд.філос.наук, доцент кафедри філософії
ФСП КПІ ім.Ігоря Сікорського

АУТИЗМ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА: УСВІДОМЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Пропонуємо розглянути аутизм не як медичну, і навіть не як психологічну, а як соціальну проблему в контексті соціальної відповідальності за людей, які належать до нашої спільноти, є громадянами нашої держави, мають такі самі права на гідне життя і потребують виняткової уваги, оскільки мають особливі потреби. Серед різних спеціально визначених днів у нашому календарі, таких як День соціального працівника, День донора тощо є й День поширення інформації про аутизм. В рамках такого дня ми – батьки дітей із зазначеними вище проблемами – кілька років поспіль проводимо опитування людей на вулиці, звертаючись до них з питаннями, що вони знають про розлади аутичного спектру (РАС) та власне про Аутизм. Ми отримуємо

відповідь, що людина чула про таку проблему, але не знає достеменно її сутності. А коли ми знайомимо громадян з інформацією про цей розлад, то виявляється, що у значної кількості людей, які погодилися послухати інформацію, є дитина в їхньому близькому оточенні, яка має декілька ознак захворювання аутичного спектру.

І в цьому немає нічого дивного, бо за опублікованими в 2020 році статистичними даними Центру контролю і профілактики захворювань США – РАС зустрічається у кожної 54 дитини в країні, а в світі від РАС страждають понад 10 млн. людей [1]. На жаль, офіційна статистика в Україні не може надати достовірної інформації щодо цієї проблеми, бо за нею така проблема в Україні майже відсутня: в 2005 році дітей з аутизмом було 662 особи, в 2010 – 1838, в 2016 – майже 6 тис., а в 2019 – понад 7,5 тис. дітей. Але за даними суспільних і благодійних організацій реальні цифри в рази більші – приблизно 100 тис. людей [2; 3]. Статистичні розбіжності викликані тим, що Україна тільки нещодавно визнала наявність зазначеної проблеми: МОЗ України звернуло увагу на цю проблему лише в 2012 році [4].

Тому ми вважаємо необхідним поширення інформації про аутизм серед усіх батьків і людей, залучених у педагогічну діяльність. Значну кількість небезпек та непорозумінь, які виникають під час взаємодії з дітьми з розладами аутичного спектру, можна було б уникнути. Правильна інформованість про особливості поведінки і специфіку сприйняття навколишнього середовища, зокрема про зовнішні прояви (наприклад, бурхлива реакція на звукові, оптичні та інші подразники), допоможе нормально сприймати людей з РАС, а також заспокоїти громадян, бо коли ти розумієш, що може спричинити подібну поведінку, ти не боїшся цього.

У 2015 році фондом «Діти з майбутнім» було проведене опитування серед батьків, учасників соціальних організацій, соціальних робітників і спеціалістів, які працюють з дітьми, що мають розлади аутичного спектру, щодо проблем людей з РАС в Україні, котрі турбують їх найбільше [5]. Серед відповідей респондентів можна виокремити декілька найважливіших аспектів цієї проблеми, які дотепер не втратили актуальності. Зокрема 62 % опитуваних зазначили, що в Україні неможливо

вчасно отримати правильний діагноз і медичну допомогу, лікарів майже не вчать працювати з дітьми з аутизмом, в деяких медичних ВНЗ студентів не знайомлять з класичними проявами аутизму. Той самий відсоток респондентів висловив стурбованість відсутністю спеціалістів, які би вміли працювати з особливими дітьми (це стосується не тільки аутистів, але й інших людей з особливими потребами ментального характеру): лікарів, педагогів, соціальних працівників, професійних тьютерів. Половина респондентів відзначила, що вони зіткнулися з відсутністю можливості вчасно почати корекційні роботи, з проблемою отримання дошкільного виховання (можливість відвідувати спеціалізований заклад дошкільного навчання, гурток, реабілітаційний центр тощо) , а також з проблеми зарахування і навчання в школі [5].

Всі виявлені підчас опитування проблеми можна звести до однієї. А саме –до проблеми відсутності умов для супроводу й навчання дітей з аутизмом. Особливо ця проблема актуальна у віддалених від столиці регіонах та великих містах. На жаль, в Україні немає розвиненої мережі інклюзивної освіти. Подібна освіта наявна швидше як виняток, а не як правило.

Ситуація з відсутністю достатньої уваги з боку держави до утистів – це тільки один аспект проблеми. Ми не можемо не звернути увагу на звичайну для нашого суспільства відстороненість від «чужих» проблем. Ще за часів СРСР громадяни з особливими потребами сприймалися в суспільстві, як люди іншого гатунку, яких доглядали, жаліли, бо цим людям «не повезло», але водночас соромилися їх, сприймали як тягар. Звісно, за останні роки спостерігається покращення у ставленні суспільства до особливих людей, проте комплекс проблем, насамперед щодо осіб з проблемами ментального характеру, залишається. Через погану поінформованість, близькі дуже часто сприймають симптоми розладу аутичної сфери в дитини, як прояв дитячої індивідуальності, розбещеності або невихованості, навіть якщо спеціалісти вказують на проблему. Незважаючи на симптоматику, батьки не ведуть дітей до психолога, часто сприймаючи консультацію не як можливість вчасно отримати потрібну допомогу спеціаліста, а як «навішування ярлику» психічно-хворого, а також не хочуть ставити дитину на облік. Це

іноді призводить до фатальних наслідків. Як зазначила голова об'єднання «Захист прав осіб з розладом аутичного спектру» Наталія Андрієва в інтерв'ю для UKRLIFE TV, «... аутизм є хворобою, котру неможливо вилікувати, однак, таких дітей можливо та й необхідно адаптувати до життя в соціумі» [6]. Попри всі упередження, аутисти мають змогу жити в суспільстві нормальним життям. А для цього їм потрібна певна соціальна допомога «на старті».

Список посилань

1. 2020 Community Report on Autism. Centers for Disease Control and Prevention: веб-сайт. URL: <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/addm-community-report/index.html>
2. Статистика аутизма в мире. Клиника восстановительной медицины и неврологии «Сатан»: веб-сайт. URL: <http://medicus-curat.ru/statistika-autizma-v-mire/>
3. В Україні кількість дітей з аутизмом зростає щороку на 30%. Прес-центр УКМЦ: веб-сайт. URL: <https://uacrisis.org/uk/21977-autizm>
4. В МОЗ офіційно признали «взрослый» аутизм. Міжнародна суспільна організація «Дитина з майбутнім»: веб-сайт. URL: <https://cwf.com.ua/ru/493-the-ministry-of-health-officially-recognizes-adult-autism/>
5. Опрос «Аутизм в Украине сегодня»: три основные проблемы – специалисты, диагностика, чиновники. . Міжнародна суспільна організація «Дитина з майбутнім»: веб-сайт. URL: <https://cwf.com.ua/ru/opros-autizm-v-ukraine-segodnya-tri-osnovnye-problemy-speczialisty-dagnostika-chinovniki/>
6. В Украине число людей с аутизмом увеличивается на 30% ежегодно, – Наталия Андреева. Youtube.com : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tUr8dIUctdU>